

Фінанси, банківська справа та страхування

УДК 336.77:336.711

Короленко Ріта Вікторівна

*кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри фінансів суб'єктів
господарювання та інноваційного розвитку
Криворізький національний університет*

Korolenko Rita

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Head of the Department of Finance of Business Entities
and Innovative Development
Kryvyi Rih National University
ORCID: 0000-0003-2346-3350*

Бакурова Ірина Сергіївна

*студентка
Спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
Криворізького національного університету*

Bakurova Iryna

*Student of the
Specialty: "Finance, Banking and Insurance"
Kryvyi Rih National University
ORCID: 0009-0003-9665-0058*

**АНАЛІЗ КЛЮЧОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ ДИНАМІКИ КРЕДИТНОГО
ПОРТФЕЛЮ БАНКУ
ANALYSIS OF KEY TRENDS IN THE DYNAMICS OF THE BANK'S
CREDIT PORTFOLIO**

Анотація. Вступ. У статті здійснено комплексний аналіз кредитного портфеля АТ «ПриватБанк» за період 2021–2024 років. Дослідження спрямоване на оцінку динаміки, структури та якісного складу кредитного портфеля банку з урахуванням впливу внутрішніх та зовнішніх економічних чинників. Увагу зосереджено на виявленні ключових тенденцій у зміні обсягів кредитування, співвідношення між корпоративними та роздрібними кредитами, часткою проблемних (непрацюючих) кредитів, а також на оцінці ефективності управління кредитними ризиками. В умовах економічної нестабільності, спричиненої повномасштабною війною, інфляційними процесами та валютною волатильністю, банк був змушений адаптувати свої кредитні стратегії, змінювати підходи до оцінки платоспроможності позичальників і переглядати політику формування резервів. Проаналізовано основні фінансові показники, що характеризують якість кредитного портфеля, зокрема коефіцієнт простроченої заборгованості, рівень покриття резервами та співвідношення між кредитами та депозитами. Дослідження ґрунтується на офіційній звітності банку, аналітичних даних НБУ та результатах фінансової звітності за відповідні роки. Отримані результати дозволяють сформулювати висновки щодо стійкості та адаптивності кредитної політики банку в кризових умовах, а також визначити напрями для її подальшого вдосконалення. Матеріали статті можуть бути корисними для банківських фахівців, фінансових аналітиків, науковців та студентів, які досліджують проблематику банківського кредитування в Україні.

Методи: У роботі застосовано методи порівняльного та структурного аналізу, елементи динамічного аналізу, статистичні методи обробки фінансових даних, а також інструменти графічного моделювання. Інформаційну базу склали офіційні фінансові звіти банку, аналітичні огляди ринку кредитування та дані Національного банку України

Результати: Установлено, що протягом досліджуваного періоду структура кредитного портфеля зазнала трансформацій, пов'язаних із зовнішніми економічними та соціальними чинниками. У 2021 році спостерігалось помірне зростання обсягів кредитування, насамперед у роздрібному сегменті. У 2022 році відбулося скорочення кредитної активності на тлі повномасштабного військового вторгнення. У відповідь банк активізував заходи зі зниження кредитного ризику, зокрема шляхом реструктуризації проблемної заборгованості. У 2023–2024 роках виявлено ознаки стабілізації показників кредитного портфеля та зростання частки якісних активів. Залучення цифрових технологій сприяло покращенню операційної ефективності та зниженню витрат на обслуговування позик.

Висновки: Аналіз свідчить про адаптивність політики управління кредитним портфелем до умов нестабільного фінансового середовища. Банк зберіг лідерські позиції у сегменті роздрібного кредитування, водночас забезпечивши контроль за якістю активів. Застосовані підходи до оцінки ризиків і реструктуризації боргових зобов'язань виявилися ефективними. Перспективним напрямом подальшої діяльності є розширення інструментів ризик-менеджменту та вдосконалення процедур кредитного скорингу.

Ключові слова: кредитний ризик, проблемна заборгованість, роздрібне кредитування, фінансова стабільність, реструктуризація.

Summary. *Introduction. This article presents a comprehensive analysis of the loan portfolio of JSC "PrivatBank" for the period 2021–2024. The study focuses on evaluating the dynamics, structure, and quality composition of the bank's credit portfolio, taking into account the influence of both internal and external economic factors. Particular attention is paid to identifying key trends in changes in lending volumes, the ratio between corporate and retail loans, the share of non-performing loans (NPLs), and the effectiveness of credit risk*

management. Under conditions of economic instability caused by the full-scale war, inflationary processes, and currency volatility, the bank was forced to adapt its lending strategies, revise approaches to assessing borrowers' creditworthiness, and adjust its reserve formation policy. The analysis includes key financial indicators that characterize the quality of the loan portfolio, such as the overdue debt ratio, reserve coverage level, and the loan-to-deposit ratio. The research is based on the bank's official reports, analytical data from the National Bank of Ukraine, and financial statements for the respective years. The results allow us to draw conclusions regarding the resilience and adaptability of the bank's credit policy under crisis conditions and to identify directions for its further improvement. The materials of this article may be useful for banking professionals, financial analysts, researchers, and students studying issues of bank lending in Ukraine.

Methods: The work uses methods of comparative and structural analysis, elements of dynamic analysis, statistical methods of financial data processing, as well as graphical modeling tools. The information base was made up of the bank's official financial reports, analytical reviews of the lending market and data from the National Bank of Ukraine.

Results: It was established that during the period under study, the structure of the loan portfolio underwent transformations related to external economic and social factors. In 2021, a moderate growth in lending volumes was observed, primarily in the retail segment. In 2022, lending activity decreased against the backdrop of a full-scale military invasion. In response, the bank stepped up measures to reduce credit risk, in particular by restructuring problem debt. In 2023-2024, signs of stabilization of loan portfolio indicators and an increase in the share of quality assets were identified. The involvement of digital technologies contributed to improving operational efficiency and reducing loan servicing costs.

Conclusions: The analysis demonstrates the adaptability of the loan portfolio management policy to the conditions of an unstable financial environment. The bank maintained its leading positions in the retail lending segment, while ensuring control over asset quality. The applied approaches to risk assessment and debt restructuring proved to be effective. A promising direction for further activity is the expansion of risk management tools and improvement of credit scoring procedures.

Key words: *credit risk, problem debt, retail lending, financial stability, restructuring.*

Постановка проблеми. У складних економічних умовах останніх років, зокрема під впливом пандемії та повномасштабної війни, питання ефективного управління кредитним портфелем набуває особливої ваги для банківського сектору. Кредитний портфель визначає фінансову стійкість банку, його прибутковість та здатність реагувати на кризові виклики. Погіршення платоспроможності позичальників, зростання проблемної заборгованості та потреба в гнучкому управлінні ризиками стали ключовими викликами для банків України.

АТ «ПриватБанк», як найбільший банк країни, є показовим прикладом для аналізу динаміки та якості кредитного портфеля у 2021–2024 роках. Незважаючи на наявність окремих аналітичних звітів, систематизоване наукове вивчення цього питання залишається обмеженим. Це створює потребу у комплексному дослідженні змін у структурі портфеля, рівні ризику та впливу зовнішніх чинників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Упродовж останніх п'яти років дослідники розглядали різні аспекти кредитного портфеля банків, включаючи оцінку його якості, ризиковості, впливу на фінансову стабільність та ефективність управління. Зокрема, значний внесок у дослідження зробили такі автори. Карасевич О.В. досліджувала якість

кредитного портфеля банків України в умовах COVID-19, зокрема наголошуючи на ролі державних банків у підтримці кредитування в кризовий період [1]. Соболев І.В. проаналізував вплив воєнних дій на структуру та якість кредитного портфеля українських банків, зазначаючи погіршення платіжної дисципліни позичальників [2]. Гуменюк І.В., Литвиненко А.С. розглядали динаміку кредитного портфеля АТ «ПриватБанк», зокрема зростання частки кредитів фізичним особам та зміну підходів до оцінки ризиків [3]. Шевчук О.В. запропонувала підходи до вдосконалення оцінки кредитного ризику на основі машинного навчання, що має потенційне застосування в банках з великим портфелем, таких як ПриватБанк [4]. Васильченко Л.В. розглядала проблематику формування резервів під кредитні ризики, акцентуючи на вимогах МСФЗ 9 і їх застосуванні в державних банках [5]. Денисенко В.С. провів порівняльний аналіз кредитного портфеля ПриватБанку з іншими системно важливими банками, звертаючи увагу на частку непрацюючих кредитів (NPL) та специфіку реструктуризацій [6]. Мельничук О.О. досліджував особливості мікрокредитування у ПриватБанку та його ризики для фінансової стійкості банку [7]. Бойко Т.В. акцентувала увагу на впровадженні цифрових інструментів для автоматизації кредитного скорингу в ПриватБанку [8].

Незважаючи на значну кількість робіт, існує низка обмежень та прогалин у дослідженнях. Зокрема більшість праць не дають повного порівняльного аналізу динаміки змін кредитного портфеля ПриватБанку протягом усього періоду 2021–2024 рр., зокрема до, під час і після пікових кризових фаз (COVID-19, початок повномасштабної війни, періоди стабілізації).

Формулювання цілей статті. Метою даного дослідження є всебічний аналіз структури, динаміки та якості кредитного портфеля АТ «ПриватБанк» у 2021–2024 роках, з урахуванням впливу економічних та

геополітичних чинників, а також оцінка ефективності застосованих банком підходів до управління кредитними ризиками в умовах кризи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кредитна діяльність є однією з основних функцій банку, адже вона формує значну частину його доходів. Надійність і фінансова стабільність банків багато в чому залежать від складу та структури кредитного портфеля, а також від ефективності процесу управління ним [9].

Поняття «кредитний портфель банку» у науковій літературі розглядається як ключовий інструмент забезпечення прибутковості та стабільності банківської діяльності.

Кредитний портфель визначається як сукупність кредитних зобов'язань, наданих банком юридичним та фізичним особам, які обліковуються в активах та є джерелом банківського доходу [3, с. 45]. У роботі І. В. Гуменюк та А. С. Литвиненко також зазначено, що структура портфеля відображає пріоритети банку щодо сегментації ринку, ризик-менеджменту та регіональної політики [3, с. 47]. На думку О. В. Карасевича, якість кредитного портфеля тісно пов'язана з рівнем неповернення кредитів, а тому є критично важливою в умовах криз [1, с. 35]. І. В. Соболев розширює цю позицію, підкреслюючи, що воєнні дії посилили ризик неплатежів та актуалізували питання управління портфелем через резервування та реструктуризацію [2, с. 14]. Л. В. Васильченко акцентує на ролі стандарту МСФЗ 9 у формуванні резервів під кредитні ризики, що безпосередньо впливає на оцінку якості портфеля [5, с. 18].

Таким чином, кредитний портфель банку - це структурована сукупність кредитів, наданих банком, яка є об'єктом стратегічного управління, фінансового аналізу, ризик-контролю та регуляторного нагляду, і від якості якої залежить прибутковість, фінансова стійкість і репутація банку.

Аналіз кредитного портфеля АТ «ПриватБанк» за 2021–2024 роки дає змогу простежити основні тенденції у структурі та динаміці кредитування. Для цього доцільно буде скористатися рисунком 1.

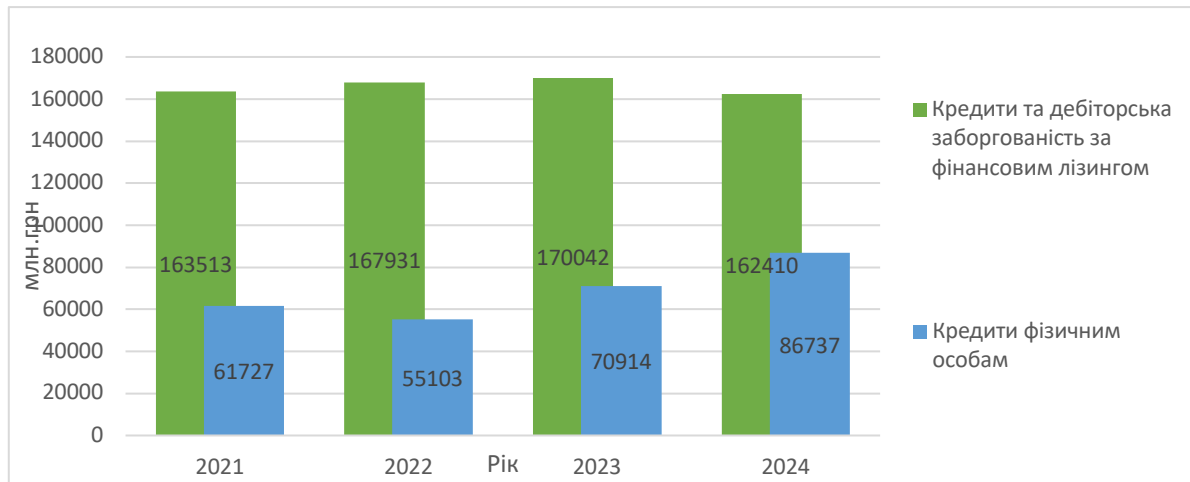

Рис. 1. Аналіз кредитного портфелю АТ Приватбанк 2021-2024рр

Джерело: складено автором на основі [10]

Упродовж аналізованого періоду загальний кредитний портфель банку суттєво зріс - із 268,8 млрд грн у 2021 році до 544,2 млрд грн у 2023 році, однак у 2024 році спостерігається його зниження до 364,5 млрд грн, що пов'язано з консервативнішою кредитною політикою або зниженням попиту на кредити.

Найбільш помітне зростання демонструють кредити фізичним особам за кредитними картками: з 45,3 млрд грн у 2021 році до 62,7 млрд грн у 2024 році. Це свідчить про активне використання населенням споживчого кредитування та довіру до банку. Також варто відзначити значне збільшення споживчих кредитів - із 5,3 млрд грн у 2021 році до 12,7 млрд грн у 2024 році, що вказує на підвищення споживчої активності або адаптацію банку до потреб клієнтів у нестабільних економічних умовах. Водночас помітно зростають обсяги кредитів малому та середньому бізнесу: з 11,1 млрд грн до 23,6 млрд грн, що свідчить про зміщення акценту на підтримку підприємництва.

Таким чином, структура кредитного портфеля банку демонструє переорієнтацію на роздрібне кредитування та підтримку МСБ, що відповідає загальним тенденціям розвитку банківського сектору в умовах економічної трансформації.

Якість кредитного портфеля також є ключовим показником фінансової стабільності банку. Особливої уваги заслуговують непрацюючі кредити (NPL), оскільки їх надмірна частка може свідчити про підвищені ризики та проблеми в управлінні активами. Далі проведено аналіз динаміки NPL ПриватБанку на основі рисунку 2, де наведено обсяги проблемних кредитів і загального кредитного портфеля за 2021–2024 роки.

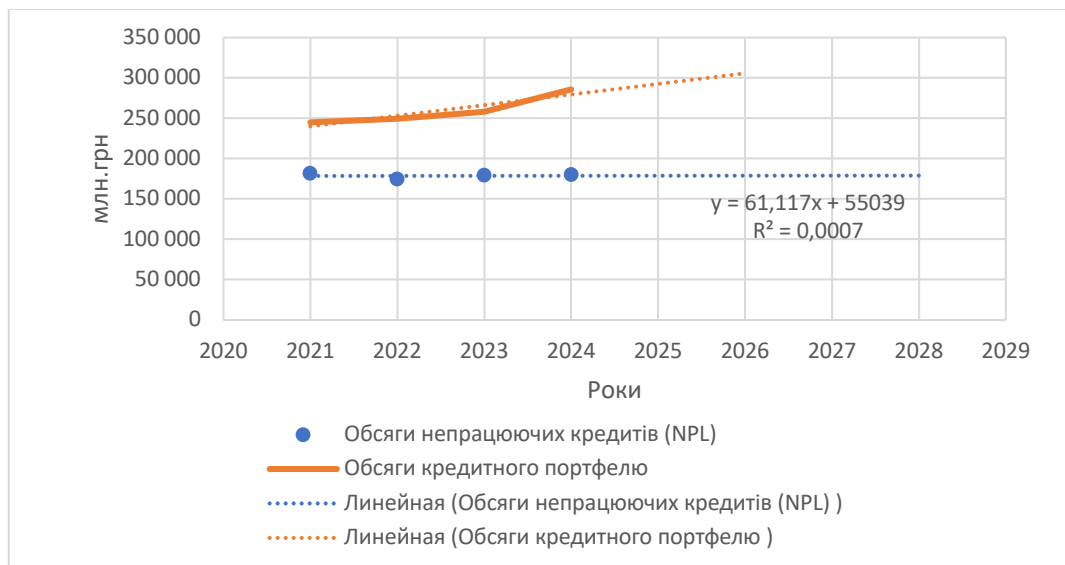

Рис. 2. Аналіз рівня NPL 2021-2024 рр.

Джерело: складено автором на основі [11]

Протягом останніх років, з 2021 по 2024, кредитний портфель ПриватБанку пройшов помітний і складний шлях оздоровлення. Це не просто суха статистика, а історія про те, як найбільший банк країни поступово позбувається "токсичної" спадщини минулого.

Ключовий індикатор цього частка непрацюючих кредитів, або NPL. Якщо у 2021 році ці проблемні борги становили майже три чверті всього портфеля, то до 2024 року банку вдалося знизити цей показник до 62,95%.

На перший погляд, цифра 62,95% все ще може здаватися високою, але в контексті динаміки це значний прогрес.

Особливо показовим є те, що найсуттєвіший крок до очищення відбувся у 2022 році в рік початку повномасштабного вторгнення. Саме тоді частка NPL скоротилася на понад 4 процентні пункти. Це свідчить про те, що навіть в умовах неймовірної невизначеності, команда банку не заморозила процеси, а, навпаки, посилила політику управління ризиками. За цими цифрами стоїть копітка робота: активне списання безнадійних активів, які вже неможливо повернути, та реструктуризація заборгованості для тих, хто ще може відновити платежі.

Але історія покращення була б неповною без іншого важливого факту. Банк не просто "лікував" старі проблеми, він одночасно "нарощував м'язи" тобто активно видавав нові, здорові кредити. Загальний кредитний портфель зріс із 245 мільярдів гривень у 2021 році до майже 286 мільярдів у 2024-му.

Саме це поєднання двох процесів і дає такий позитивний ефект. З одного боку, зменшується абсолютний тягар старих боргів, а з іншого зростає загальна "маса" портфеля за рахунок нових видач. Завдяки цьому відносна частка NPL (ті самі відсотки) тане значно швидше.

Таким чином, ПриватБанк демонструє здатність не лише управляти кризою, але й розвиватися. Поступове покращення структури кредитного портфеля це чіткий позитивний сигнал для інвесторів та регуляторів, який демонструє, що банк стає здоровішим, стійкішим і надійнішим.

На рисунку 3 зображено підходи до вирішення проблеми надмірної частки проблемних кредитів, що негативно впливає на прибутковість банку та рівень довіри до нього.

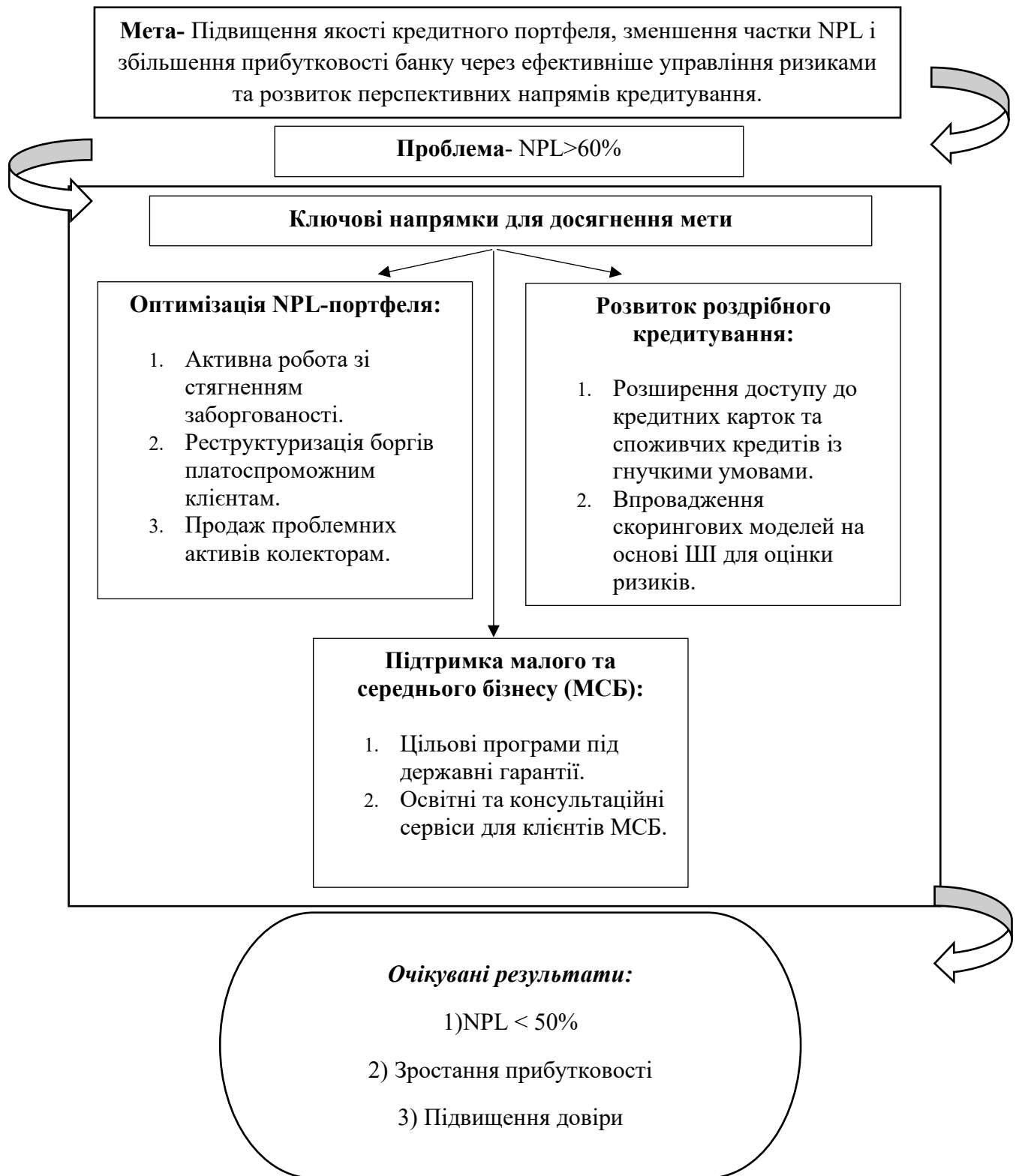

Рис. 3. Концепція вдосконалення якості кредитного портфеля

Джерело: власна розробка автора

Для досягнення мети - зниження частки NPL та підвищення прибутковості передбачено кілька напрямків дій. По-перше, це оптимізація NPL-портфеля через активне стягнення заборгованості, реструктуризацію боргів платоспроможних клієнтів і продаж проблемних активів колекторам. По-друге, розвиток роздрібного кредитування шляхом розширення доступу до кредитних продуктів із гнучкими умовами та впровадження скорингових моделей на основі ШІ для оцінки ризиків. Додатково важливу роль відіграє підтримка малого та середнього бізнесу через державні програми гарантування та консультаційні сервіси. Очікуваними результатами є зниження частки NPL до рівня нижче 50%, зростання прибутковості та підвищення довіри до банку.

Висновки. Дослідження свідчить про стійку позитивну динаміку в структурі та якості кредитного портфеля ПриватБанку, що є ключовим індикатором підвищення якості активів та зниження кредитного ризику. Здатність фінансової установи демонструвати таку адаптивність у контексті перманентних макроекономічних викликів підтверджує зрілість його внутрішніх систем контролю та потенціал для забезпечення довгострокової фінансової стабільності своєї кредитної діяльності.

Література

1. Карасевич О. В. Якість кредитного портфеля банків України в умовах пандемії COVID-19. *Фінанси, облік і аудит*. 2021. № 2. С. 34–41.
2. Соболев І. В. Вплив воєнних дій на якість кредитного портфеля банків України. *Банківська справа*. 2022. № 3. С. 12–20.
3. Гуменюк І. В., Литвиненко А. С. Аналіз динаміки кредитного портфеля ПриватБанку: проблеми та перспективи. *Економічний часопис*. 2023. № 4. С. 45–51.

4. Шевчук О. В. Системи машинного навчання в оцінці кредитного ризику банку. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2023. № 1 (48). С. 102–109.
5. Васильченко Л. В. Формування резервів під кредитні ризики за МСФЗ 9: вітчизняна практика. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2022. № 6. С. 17–23.
6. Денисенко В. С. Порівняльний аналіз кредитного портфеля системно важливих банків України. *Банківська справа*. 2024. № 1. С. 28–36.
7. Мельничук О. О. Особливості мікрокредитування в державному банку. *Економіка і держава*. 2021. № 12. С. 59–63.
8. Бойко Т. В. Автоматизація кредитного скорингу в ПриватБанку: цифровий підхід. *Інформаційні технології і економіка*. 2023. № 2. С. 74–79.
9. Decision-Making Techniques for Credit Resource Management in Commercial Banks. *Information*. 2020. Vol. 11, № 3. P. 144. DOI: 10.3390/info11030144.
10. Фінансова звітність. *privatbank.ua*. URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost> (дата звернення: 21.05.2025).
11. Рівень непрацюючих кредитів (NPL). *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl> (дата звернення: 21.05.2025).

References

1. Karasevych O. V. Yakist kredytnoho portfelia bankiv Ukrainy v umovakh pandemii COVID-19. *Finansy, oblik i audyt*. 2021. № 2. S. 34–41.
2. Sobol I. V. Vplyv voiennykh dii na yakist kredytnoho portfelia bankiv Ukrainy. *Bankivska sprava*. 2022. № 3. S. 12–20.
3. Humeniuk I. V., Lytvynenko A. S. Analiz dynamiky kredytnoho portfelia PryvatBanku: problemy ta perspektyvy. *Ekonomichniy chasopys*. 2023. № 4. S. 45–51.

4. Shevchuk O. V. Systemy mashynnoho navchannia v otsintsi kredytnoho ryzyku banku. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii i praktyky*. 2023. № 1 (48). S. 102–109.
5. Vasylchenko L. V. Formuvannia rezerviv pid kredytni ryzyky za MSFZ 9: vitchyzniana praktyka. *Bukhhalterskyi oblik i audyt*. 2022. № 6. S. 17–23.
6. Denysenko V. S. Porivnialnyi analiz kredytnoho portfelia systemno vazhlyvykh bankiv Ukrainy. *Bankivska sprava*. 2024. № 1. S. 28–36.
7. Melnychuk O. O. Osoblyvosti mikrokredytuvannia v derzhavnomu banku. *Ekonomika i derzhava*. 2021. № 12. S. 59–63.
8. Boiko T. V. Avtomatyzatsiia kredytnoho skorynhu v PryvatBanku: tsyfrovyy pidkhid. *Informatsiini tekhnolohii i ekonomika*. 2023. № 2. S. 74–79.
9. Decision-Making Techniques for Credit Resource Management in Commercial Banks. *Information*. 2020. Vol. 11, № 3. P. 144. DOI: 10.3390/info11030144.
10. Finansova zvitnist. *privatbank.ua*. URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost>
11. Riven nepratsiuiuchykh kredytiv (NPL). *Natsionalnyi bank Ukrainy*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl>